

JEANNE MACKINOVÁ

Bylo těžké mu odolat...
a ještě těžší ho opustit.

MILOVALA
JSEM
PICASSA

Přeložila Barbora Klasová

 metafora

Pablo Picasso, jeden z nejvýznamnějších umělců dvacátého století, ale též velký milovník žen. Málokterá dokázala odolat jeho šarmu a mnohdy i vyhlídce stát se nesmrtelnou, být navždy zachycena na jeho plátně či v dokonalých křivkách jeho soch. Pablo Picasso měl za svůj život bezpočet milenek i několik manželek, z nichž některé potkáte i v tomto románu.

Příběhy z Pablova života provází šumění moře, jižní vánek prosycený vůní levandule a tymiánu, zpěv cikád a noci plné zářivých hvězd... a výsledkem je koktejl namíchaný z vášně a krásy, jakému lze jen stěží odolat.

Nechte se tedy přenést na jih Francie do období mezi válkami, ale i do padesátých let v USA poznamenaných neblaze proslulým mccarthismem. Na své cestě se seznámíte nejen s geniálním umělcem a některými z žen, jež prošly jeho životem, ale i s historičkou umění a začínající redaktorkou Alanou Olsonovou, která se na pouti po umělcových stopách dozvídá o minulosti vlastní rodiny víc, než by čekala.

„Chytře vystavěná zápleтка obsahuje dobře načasované zvraty a způsob, jímž autorka kreslí charakteristiky několika žen v Picassově životě, působí realisticky. Díky Mackinové se ženám, jež Picassa milovaly a inspirovaly, konečně dostává pozornosti.“

– Publishers Weekly

JEANNE MACKINOVÁ

MILOVALA
JSEM
PICASSA

Přeložila Barbora Klasová

metafora

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

PICASSO'S LOVERS copyright © 2024 by Jeanne Mackin

Translation © Barbora Klasová

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2024

All rights reserved.

ISBN 978-80-7625-830-3 (ePub)

ISBN 978-80-7625-829-7 (pdf)

ISBN 978-80-7625-330-8 (print)

Pro Tima Keanea

*„Tajemství umění spočívá v tom,
že nehledáme, nýbrž nacházíme.“*

PABLO PICASSO

ČÁST PRVNÍ

JEDNA

Paříž

1953

IRÈNE LAGUTOVÁ

Pablo Picasso, můj milenec a zároveň největší umělec, jaký kdy žil, málem vůbec nežil.

Když se narodil, vypadal totiž jako modrobílá vosková figurka novorozence, nehýbal se ani neplakal. „Je mrtvý,“ zašeptala sestra. Matka byla tak vyčerpaná porodem, že si ničeho nevšimla. Avšak strýc, který s Pablovým otcem netrpělivě přecházel z jedné strany chodby na druhou, ještě nikdy mrtvorozeně neviděl a byl na něj zvědavý. Sklonil se nad mrtvé miminko tak těsně, že se ho dotkl žhnoucí špičkou doutníku.

Modrobílý Pablo se zavrtěl. A zanaříkal. Tvářička mu zrudla zlostí. Vzápětí mohutně zakvílel. Největší umělec, jaký kdy žil – a ujišťuju vás, že to není jen můj názor – se rozhodl nezemřít. Oheň ho probudil k životu. A oheň ho při životě držel.

„Zrozený z ohně,“ pronesu.

„Co jsi říkala?“ Mnoho let po svém zázračném zrození se Pablo odvrátí od zrcadla nad umyvadlem a upře na mě své vševidoucí černé oči. Povečeřeli jsme spolu v Café de Flore a strávili noc v jeho ateliéru na Quai des Grands Augustins. Ustlali jsme si mezi bednami, plátny a sochami, všechny

své práce za desítky let vecpal do tohoto jediného prostoru v naději, že budou za okupace v bezpečí před Němci. Z velké části tomu tak bylo. Ve skutečnosti si k němu Němci občas přišli něco koupit, ačkoliv ho jejich režim považoval za dekadentního. Několik obrazů jim prodal.

Hlavně jim však naslouchal, a to velice pozorně, kdyby náhodou zachytil nějakou informaci užitečnou pro odboj. Dělal si z německých vojáků pochodujících našimi ulicemi a vysedávajících v našich kavárnách legraci, pronášel vtipy v tajném francouzském slangu, zatímco oni předstírali, že mu rozumí. Ve skutečnosti je však svými vtipy urážel, což byl jeho hlavní záměr.

Lidé o mém milenci říkali, že žije jen pro umění, že ženy a politika pro něj nejsou zdaleka tak důležité jako umění. Člověk se však mění. Když Franco a Hitler zničili španělské město Guernicu, změnil se i Picasso. Není možné se dívat na jeho obraz, na křičící matky, zavražděné děti a všechno to vyobrazené násilí, a přitom si říkat: *tohle je ten člověk, kterému na lidech a politice nezáleží.*

Taky jsem si všimla, jak se proměnila jeho tvář, když mluvil o Françoise, ženě, která od něj odchází.

„Myslím, že dnes bude krásný den,“ prohodila jsem. „Ale teď se ještě vrať do postele, Pablo, je brzy.“ Urovnala a uhladila jsem pomačkané prostěradlo, které bylo ještě zvlhlé z našich malých bakchanálií.

„Za chvíli tu bude auto. Jestli nebudu připravený, začne Paulo troubit na klakson a udělá na ulici scénu. Je stejně šílený jako jeho matka.“

„Vážně Olga zešílela? Vždycky mi připadalo, že k tomu má sklony. Ačkoliv ty dokážeš pobláznit každou ženu. Proč se s ní jednoduše nerozvedeš?“ V duchu si představuju, jaký by byl náš život, kdybych si Pabla vzala v době, kdy jsme byli ještě mladí. *Moc šťastný asi ne,* říkám si. Ne, rozhodla jsem se správně. I když...

Jak úlevné je teď neřešit služby a jídelníčky a všechny ty další domácí povinnosti, které ženám ničí život a komplikují jim možnost uplatnit se v umění. Ženám není dovoleno jen tak za sebou zavřít dveře, jako to dělávají muži.

Picasso upře pohled zpátky k vlastnímu odrazu v zrcadle a pozorně ho studuje, přitom posouvá břitvou pěnu na tváři, dělá s ní oblouček a na bílém podkladu prosvítne jeho olivově snědá pokožka. Další umělecké dílo.

„Pospěš si a oblékej se,“ vyzve mě. „Olga se se mnou nerozvede. Vždyť to víš.“

„To tvrdíš už roky. Zřejmě je pro tebe dost výhodné mít ženu, se kterou sice žijete odděleně, nicméně se kvůli ní nemůžeš oženit s žádnou jinou.“

Hodí po mně ručník. „Vstávej. Auto tu bude každou chvíli.“

„Slyšíš se, co říkáš, miláčku? Auto. Šofér. Pamatuju si, jak jsi chodil v děravých botách. To bylo v době, kdy jsi byl ještě můj mladoučký milenec.“

„To už je dávno. A není to žádný šofér, ale můj syn.“

„Ano. Od té doby se hodně změnilo.“ Převalím se na záda a zapálím si cigaretu, přitom mi příkrývka sklouzne z nahých řader.

Vidím, kam se upírají jeho oči, na mou tvář to není, a tak zvednu ramena a jemně prsa vyšpulím dopředu.

Zazubí se. Pablovy pohledy jsou jako tahy štětcem. Některé jsou dlouhé, rozvláčné, hutné a plné sytých barev. Jiné jsou krátké, plytké, možná až nahodilé. Pohled, kterým se teď dívá na mě, je někde mezi.

Kdysi ve mně nacházel dostatek inspirace pro celý obraz. Vnímal maso a kosti a svaly ukryté pod kůží, a taky pochybnosti, anebo naopak jistotu v mých očích. Viděl minulost, současnost i budoucnost a dokázal všechno namalovat tak, že čas pozbyl na významu.

Ano, přesně tak mě namaloval. Zachytil všechno najednou, všechny úhly a geometrii mého těla, proměnil mě v cosi

věčného a navždy krásného. Toto dokáže pro ženu udělat jenom umělec. Když na mne hleděla většina ostatních mužů, četla jsem v jejich tvářích jen chtíč a touhu mě vlastnit. Když na mě pohlédl Pablo, jeho tvář zaplnil obdiv – a bylo jen otázkou času, kdy mě zhmotní prostřednictvím čar a tahů štětcem.

Jaro, druhý rok Velké války. Ještě mi nebylo ani dvacet a právě jsem se vrátila z mrazivé, vyhladovělé Moskvy, kde bochník chleba stál stejně jako hedvábné šaty. Můj ochránce, ruský velkokníže, začal vysedávat ve své zahradě pod bezútešně holými stromy a lomil rukama. Cítil, že se blíží jeho zkáza. Většina představitelů staré aristokracie to cítila. Nezáleželo mi na něm dost na to, abych čelila zkáze po jeho boku. Tedy alou zpátky do Paříže!

Když mě Pablo poprvé spatřil, seděla jsem na kraji Wallaceovy fontány na Place Émile s tváří obrácenou k slunci, vyhrývala jsem se jako kočka, užívala si krásného dne a hloubala nad tím, jaké dobrodružství mě asi čeká, zda mou novou láskou bude muž, nebo žena a jestli pro mě bude mít něco dobrého k jídlu. Byl začátek léta. Ve čtvrti Les Halles jsem ukradla hrst třešní a bagetu, ale i tak mi kručelo v břiše.

Ještě jsem pořád měla pelerínu z kožešiny, kterou jsem mohla prodat, ale věděla jsem, že ji budu potřebovat na zimu. Taky jsem měla perlový náhrdelník, jenže ten mi tak slušel, že jsem se s ním nedokázala rozloučit, dokonce ani kvůli vidině dobrého jídla.

Tehdy mě objevil Pablo. Otevřela jsem oči a byl tam, ten malý pohledný Španěl s černýma očima, zíral na mě, jako kdyby nikdy předtím neviděl ženu.

Ohlédla jsem se, abych se ujistila, že jeho pozornost nezaujalo něco zvláštního na fontáně, ale ne – díval se skutečně na mě. Trochu jsem se napřímila a mírně pootočila tvář, abych se mu ukázala z té lepší strany.

Pablo a jeho přátelé právě dojedli oběd. Cítila jsem z jejich dechu rozmarýn z dušeného masa. Zatímco jeho kamarádi byli přiovilí laciným vínem, Pablo byl dokonale střízlivý.

„Pojď se mnou,“ zašeptal ten mladíček a natáhl ke mně ruku.

„Nepůjdu. Proč bych měla?“ Couvla jsem o krok a předstírala nezájem.

„Protože tě namaluju a udělám z tebe nesmrtelnou.“ Přistoupil ke mně blíž a objal mě kolem pasu.

„Předtím, než mě zavlečeš do postele, nebo až potom?“ zasmála jsem se a znovu se od něj odtáhla. Proti posteli jsem nic neměla, ale právě jsem opustila velkoknížete, který mě ještě před snídaní obdaroval perlami. Proč se hned zahazovat s tímhle mladíčkem, soudě podle barvy za nehty umělcem, který nejspíš nemá ani floka?

Vylékla jsem se z jeho objetí a odkráčela. Oba jsme však věděli, že mezi námi něco začalo.

Byla jsem to já, kdo ho sledoval, anebo on mě? Celý další týden jsme na sebe naráželi skoro každý den – Paříž není tak velká, aby umělci nevěděli, kde hledat jiné umělce, a já měla za nehty taky barvu. Pokaždé mi řekl totéž: „Pojď se mnou.“ A já odpověděla: „Ne.“

Jednoho pozdního sobotního večera jsem se vracela do svého pokoje na rue Lepic – zpívala jsem tehdy za stravu v jedné kavárně – když se ke mně můj pohledný Španěl připlížil zezadu a vtáhl mě do přistaveného kočáru. Nebyla jsem vydešená, spíš zvědavá. Kam mě odveze? Jaký bude asi miletec?

Přijeli jsme ke staré vile kousek za Paříží. Vyvrácené dveře, zápach kočičí moči, břečtan prorůstající skrz rozbitá okna do zašlých místností s vlhkými skvrnami na stěnách. Když otevřel hlavní vchod, aby mi ukázal tuhle ruinu, vysmála jsem se mu do očí. Utéct od velkovévody do takové

barabizny! Jakmile Pablo odešel obstarat nám něco k večeři, vydala jsem se zpátky do Paříže.

Jenže ani následující týden nepřinesl žádné dobrodružství, které by splňovalo má očekávání, a já nedokázala vyhnat z myslí ty jeho černé oči, způsob, jakým se na mě díval, sílu, kterou měl v pažích. Představovala jsem si, jak se dělíme o chléb a pomeranče, které položil na stůl, a taky o plátky šunky. Byla jsem čím dál zvědavější na to, jaký je asi v posteli. A tak jsem se vydala zpátky do vily. Za Pablem. Čekal tam na mě.

„Věděl jsem, že se vrátíš,“ prohlásil. „Hned jak jsem tě poprvé uviděl, bylo mi jasné, že tahle žena bude chtít žít navěky.“

Začal mě malovat hned, jak jsme dojedli pomeranče, ještě dřív, než jsme se pomilovali.

To se odehrálo před třiceti lety.

„Chtěl bys mě malovat znovu?“ zeptám se, vstanu z postele a zapózuju v křesle, jednu nohu přehozenou přes opěradlo, druhou v úhlu, který nemůže žádného uctíváče kubismu nechat chladným.

Chvíli si mě prohlíží. A potom pronese: „Ne. Tvůj obličej už příliš důvěrně znám. Nevidím v něm nic nového.“ Já si ale všimnu pohybu jeho očí a ukazováčku, kterým mimoděk kreslí do vzduchu malou kružnici. Určitá linie v mé póze přece jen upoutala umělce pozornost.

Zasměju se. „Tvá slova mi nemůžou ublížit, byť se o to snažíš sebevíc. Vždycky budu mladší než ty, Pablo. Na to nezapomínej.“

Do tváře se mu vrátí část něhy z uplynulé noci a pak mi úsměv oplátí.

Stále s břitvou v ruce se otočí zpátky k zrcadlu a zadívá se na muže s tvářemi pokrytými pěnou.

„Touhle dobou obvykle do koupelny přichází Françoise s mým synem Claudem. Vždycky je rozesměju, když prstem kroužím v pění a tvořím si na tváři obrazce. Třeba klauna s otazníky nad očima.“

Potom odloží břitvu na kraj umyvadla a v hrdé tváři se mu objeví náznak smutku.

V Paříži už moc času netráví, tenhle starší Picasso. Má dům na jihu, kde je slunce, žena, děti. Říká, že je tam lepší světlo, ale já si myslím, že mu slunce a teplo především dělají dobře na těle i na duši. Oba jsme už ve věku, kdy toužíme po pohodlí.

Vypráví mi často o té ženě, o Françoise, aby ve mně vzbudil žárlivost. Touha po pomstě ho nikdy neopustila, protože mě před lety požádal o ruku a já ho odmítla. Pořád tam je, číhá na pozadí všeho, co k sobě cítíme.

Françoise Gilotová s tmavými vlasy, černým, výrazně klenutým obočím, dlouhými, pevnými pažemi i nohama. Jeho žena-květina. Maloval ji, kreslil, modeloval. Snad tisíckrát. Jsou to krásné obrazy. Žárlím na všechny její portréty.

Françoise, která s ním žije téměř deset let a dala mu dvě děti, teď vyhrožuje, že od něj odejde.

Ubohá malá Marie-Thérèse, jeho milenka předtím, než ji nahradila Françoise. Bylo jí sedmnáct, když ji Pablo poprvé zastavil před obchodním domem Galeries Lafayette. Nikdy o něm do té doby neslyšela! Okamžitě ji začal malovat, ačkoliv ve jménu zachování slušnosti se s ní nevyspal, dokud jí nebylo osmnáct. V jeho portrétech se často proměňuje v talíře plné ovoce. Žena k nakousnutí, domácí hospodyňka.

Marie-Thérèse čeká už celá léta, že se k ní vrátí, a pokud se k ní donesly poslední zvěsti, musí být bez sebe nadšením. Zbytečně. Nevrátí se ani k Marii-Thérèse, ani k žádné jiné. Když Pablo s někým skončí, není cesty zpět. Jedinou výjimkou jsem já. Ke mně se vrací pořád.

Ale stejně. Vážně ho chce Françoise opustit? To přece není možné. Nebo je? A kdo se stane jeho novou milenkou, říkám si v duchu, jeho oslnivou, originální a oddanou múzou? Už si vybral?

Pablo, který stále stojí před zrcadlem, stírá poslední zbytky pěny, aby odkryl svou tvář. Má už obličej staršího muže, ale ženy se za ním stále otáčejí a šeptají si mezi sebou, když je mívá.

Françoise je také umělkyně a ze všech jeho portrétů, které kdy vznikly, jsou ty její nejlepší – to uznávám i já. Dokázala zachytit pohled jeho očí – temných a velkých, tázavých a zkoumavých. Pohled, kterým vás vidí a nevidí zároveň, protože umělec záměrně vidí jen to, co může využít pro svou tvorbu.

A cítí jen to, co je pro umění nezbytné.

„Vzpomínáš si na naši vilu?“ zeptám se. „Na tu, do které jsi mě unesl?“ Samozřejmě, že si na ni vzpomíná. Jenže já chci slyšet od něj, že si pamatuje na naši lásku, toužím po troše toho sentimentu. I po letech se mi při pohledu na něj zrychlí tep. Žádný jiný muž na mě nemá takový účinek a já chci, aby se tep zrychlil i jemu. Chci od něj víc než zkoumavý pohled umělce, chci, aby po mně toužil. Jenže touha už mezi námi není. Snad přátelství, občas chůč. To je všechno.

Najednou nemám stání, a tak se zvednu z křesla a s prostěradlem omotaným kolem boků bloumám po ateliéru. Dřevěná podlaha mi s každým krokem zavrže pod nohama. V jednom rohu stojí řada pláten pečlivě srovnaných podle velikosti. Vrchní stranu obrazů přikrývá silná vrstva prachu, a když se jimi probírám, vylétají z nich moli a za chvíli jich tam krouží celý roj.

Některé z obrazů poznávám, kubistické malby střídají díla až klasicistní. Začátek dvacátých let, pomyslí si, a seřazuju si je v hlavě chronologicky za sebou tak, jak si jiná žena pamatuje data narození svých neteří a synovců. Všechny vznikaly přibližně ve stejné době, kdy namaloval i můj obraz a nazval ho *Milenci*.

„To nejsi ty,“ trval na svém, ačkoliv jsem mu právě k tomuto obrazu stála v ateliéru modelem. „Na téhle ženě mi záleželo. Jak bys to mohla být ty?“

„Rozhodně to není Olga, ani Dora nebo Marie-Thérèse, ani žádná z té fůry dalších. A tohle je můj nos a moje oči,“ prohlásila jsem. „Navíc na mně ti záleželo. Aspoň tehdy.“

„Vždycky jsi byla domýšlivá. Teď už raději mlč a skloň trochu hlavu. Tohle není správná póza.“

„Ano, můj mistře,“ odpověděla jsem pokorně, avšak když jsme se milovali, byla jsem to já, kdo ho přiměl žadonit o slitování, ne naopak.

Toužím po tom obraze tak strašně, jako jsem dřív toužila po mužích. Chci mít ten obraz, kde jsem *já* jako mladá a obdivovaná žena. A tak prohledávám ateliér a neztrácím naději, zatímco vířím prach z jedné řady pláten za druhou.

„Je pravda, že jsi ten můj obraz prodal sestře Sary Murphové? To mi totiž tvrdil ten obchodník Kahnweiler.“

„Do toho ti nic není,“ odsekne, opláchne břitvu pod proudem vody a zasune ji do otlučeného koženého pouzdra.

Už jsem se svým prohlížením skoro na konci řady, když tu narazím na jedno dílo, které mě zaujme. Dívka sedící v křesle s hlavou otočenou doprava. Dívá se na něco, co zůstává divákům skryté. Ruce má složené v klíně a dokonalost křivky jejího krku a hrdla jsou až srdcervoucí.

„Kdo je to, Pablo?“ zvednu obraz nad hlavu.

Zapíná si právě košili. Ustrne uprostřed pohybu a sklopí hlavu jako rozzuřený býk.

„Jedna dívka, kterou jsem znal,“ utrousí a odvrátí se ode mě.

„To je mi jasné, že jsi ji znal.“ Prozradí ho, jak přede mnou sklání tvář ve snaze skrýt své city, anebo přinejmenším vzpomínku na ně.

„Co se s ní stalo? Kdo je to?“

Pablo znehybní. Jen na vteřinu, ale v té vteřině se toho tolik stane. Je to přesně ta vteřina, kterou umělci nenávidí, protože během ní se objekt jejich zájmu změní. Vznikne podoba předtím a potom, obraz, který nelze namalovat. Dobrá, není to tak úplně pravda. Pablo by takový obraz namalovat

dokázal, ale nikdo jiný. Jedině Pablo dokáže zachytit včerejšek, dnešek i zítřek v jediném okamžiku.

„Zmizela. Nic víc o ní nevím.“ Zaklapne cestovní tašku, do níž složil košili, a předstírá, že je zaujatý kusem papíru, který upadl na zem, protože nechce, abych zachytila emoce, jež mu mimoděk probleskly ve tváři předtím, než je přede mnou stihl skrýt.

No vida. Další žena, která ho opustila. Pablo nemá rád, když ho někdo opustí, a řekněme si na rovinu, většinou je to on, kdo od žen odchází. Tyhle milostné aféry jsou jako přes kopírák. Jeden vždy miluje víc než ten druhý. Pabloy ženy ho obvykle milují víc než on je. Bylo to s touto dívkou snad jiné?

Otevře okno a vykoukne na ulici. Venku je zataženo, ale neprší. „Už se nemůžu dočkat, až odjedu zpátky za sluncem,“ poznamená. „Proč je Paříž tak šedivá?“

Město zůstává od konce války smutným místem. Místem, kde jsou všichni stále hladoví a unavení a s vypětím všech sil se snaží odnaučit slovník několika posledních let, zapomenout na nezapomenutelné výjevy, na razie, zatýkání a hladovění, na německé vojáky pochodující po bulvárech, na pytle s pískem před pařížskými sochami a pomníky, které je měly ochránit, na tábory, do nichž byla spousta našich mužů deportována na nucené práce, na tábory, v nichž stovky z těch deportovaných tisíců zemřely. Snažíme se předstírat, že život se vrátil k normálu. Ale není to tak. A nebude. Válka je jednou z věcí, která se nedá ničím odčinit, dokonce ani v Paříži.

Teď jsou ulice a bary plné amerických hochů a mužů, kteří bojovali, přežili, našli si cestu do Paříže a zůstali. Kvůli nočním klubům a dívkám, kvůli prvním douškům absintu. Levý břeh řeky, naproti knihkupectví Shakespeare a spol., je posetý stojany, u nichž stojí amatérští malíři a snaží se zachytit stříbřitě olovnaté odlesky na rozvlněné Seině. Jejich výtvořiny jsou většinou dost mizerné.

Jdu k oknu a postavím se vedle Pabla. Propletu svou paži s jeho a opřu si mu hlavu o rameno.

Před třiceti lety, po první světové válce, jsme se taky vykláněli z pařížského okna a já tehdy poprvé viděla americké vojáky. Většinou byli stále v uniformách a plní naděje, přitom se utápěli v bolesti – tělesné i citové – obojí způsobené válečnými zraněními. Byla to jiná válka. Ale lidé vypadali tak nějak stejně.

Kromě Sary, té bohaté dívky z Long Islandu, která přišla do Paříže po válce, přesněji v roce 1922. Tehdy Američané Paříž doslova zaplavili – přijížděli za uměním, za jídlem, za levným ubytováním i kvůli tomu, aby unikli puritánství nového světa. Jednou večer mi v Café de Flora vysvětloval chlapec z Omahy, jaké to je mít neustále pocit, že se vám někdo dívá přes rameno, že vás někdo bez přestání soudí. „V Paříži,“ liboval si tehdy, „se nikdo o nikoho nestará. Nemám pravdu?“

Sara mi říkala něco podobného, když jsme se potkaly poprvé. „Tady se mi volněji dýchá. Dokonce i mé děti se tu smějí hlasitěji,“ tvrdila. „Miluju Paříž. Miluju Francii. Myslím, že Gerald začne malovat. On je totiž umělec, víš?“

„A co ty?“ zeptala jsem se. „Ty jsi taky umělkyně?“

„Já?“ Zasmála se. „Ne. Mně úplně stačí, když se do mě zblázní nějaký umělec.“

Sara s blondatými vlasy a dokonale modrýma očima nebyla jen krásná, působila dojmem, že ve svém nitru skrývá soukromé slunce, které z ní vyzařuje a kterým k sobě přitahuje ostatní.

Avšak ani Sara, ta dobře vychovaná, vzdělaná a zcestovalá matka tří dětí, nedokázala zkrotit žár ve svých očích, když pohlédla na Pabla. Jak je možné, že to Gerald neviděl? Nejspíš to viděl, ale raději se díval jinam.

Jak tak stojím s hlavou opřenou o Pablovo rameno, mám chuť začít znovu mluvit o obrazu té dívky, ale instinkty mi

velí, abych to nedělala. Pablo bude co nevidět pryč. Zase. Je lepší nechat některé vzpomínky odpočívat, dokud ještě dokážu přitáhnout alespoň kousíček jeho pozornosti.

Ateliér je cítit po terpentýnu, oleji a cigaretovém kouři, tedy tím nejkrásnějším parfémem. Doufám, že stejným způsobem to bude vonět v nebi. Ale čím urputněji se snažím vyhnat z hlavy obraz, kvůli kterému přede mnou Pablo uhýbal očima, tím méně dokážu myslet na něco jiného, a najednou mi v hlavě samy od sebe vystávají vzpomínky, nechtěné a nevyžádané.

Cap d'Antibes. Dívka, která nikdy nemluvila, s očima stále sklopenýma k zemi. Dívka, která zůstávala ve stínu, jak se to lidé naučili během války, která se usmála jedině ve chvíli, kdy se na ni usmál Pablo.

Z ulice se ozve zatroubení. Stojí tam Paulo a mává na nás vzhůru, usmívá se, připravený odvézt svého slavného otce zpátky za sluncem, k moři, k Françoise, která tam na něj může i nemusí čekat.

„Kdy tě zase uvidím?“ ptám se a snažím se, aby můj hlas zněl lehce. Neodpovídá. To nevadí. Vrátním se domů ke svému muži a budu myslet na něco jiného. A na co bude myslet Pablo? Na Françoise, která ho chce opustit? Na dívku z obrazu? Mezi obočím se mu objeví hluboká vráska. Kdybych teď chtěla namalovat jeho portrét, musela bych v těch místech udělat tlustou černou linku.

„Co se s ní jen stalo?“ zeptá se nahlas.

„S tou dívkou z obrazu? Hodně tě to zajímá?“

„Ne,“ zavrtí hlavou. „Jen jsem zvědavý.“

Lže. Zvědavost malíře většinou opustí ve chvíli, kdy dokončí svůj obraz. Je vidět, že na ni pořád myslí a láme si hlavu. Pablo je zahleděný do sebe a dokáže být krutý. Na ničem mu nezáleží víc než na umění, na jeho práci. Přesto není bez citu. Viděla jsem v jeho očích lásku a radost, když pozoroval své děti, jak si hrají, viděla jsem občas i lítost, když mluvil o Olze.

„Pablo,“ zeptám se, „vážně jsi ten můj obraz prodal? *Milence?*“

„Nikdy nebyl tvůj,“ namítne.

„Seděla jsem ti u něj modelem, jak si jistě pamatuješ. Slíbil jsi mi ho.“

„Nejvyšší čas, abys šla,“ prohlásí. „Ven, ven,“ zamává rukama, jako kdybych byla hejno vzpurných hus.

„Bez snídaně?“

„Beze všeho.“ Popadne mě laškovně za vlasy, hlavu mi stáhne dozadu a mé protesty umlčí teatrálním polibkem.

„Co budeš dělat, když tě Françoise opustí?“ zeptám se a přitisknu se k jeho silným pažím.

„To, co dělám pokaždé. Najdu si jinou. Nasad' si klobouk. Paulo tu je každou chvíli a já chci zamknout ateliér.“

Neochotně se postavím před malé popraskané zrcátko vedle dveří a stáhnou si okraj klobouku přes pravé oko. Jsem si jistá, že mě viděl, když jsem zase prohledávala hromady pláten, protože teď se stejným způsobem přehrabuje věcmi v ateliéru ve snaze najít to, co si chce odvézt s sebou. Hračku koně, nahrubo vyřezanou, okousanou od štěněte.

„K čemu ti je ten starý krám?“ zasměju se. „Potřebuješ amulet pro štěstí?“

Zamumlá něco, čemu nerozumím, něco ve španělštině, a mrští po mně mými rukavicemi. „Už jdi,“ zabručí. „Mám tě dost.“ Od Pabla jsou to vlastně láskyplná slova. Stejná jsem použila, když jsem si ho odmítla vzít, stejnými slovy jsem ho zapudila... A vzápětí ho zavolala zpátky, abychom si užili ještě víc v posteli. Manžel ne. Milenec ano.

Vidím však, že tentokrát to myslí vážně. Opravdu chce, abych šla. Stojí ve dveřích a otvírá je dokořán.

S kloboukem staženým přes jedno oko sbíhám s hlasitým klapáním podpatků po schodech, směju se a přes rameno na něj chrlím ruské nadávky, které si ještě pamatuju z doby, kdy jsem žila s velkovévodou.

„Zase někdy na viděnou, lásko,“ zavolám nakonec a vyběhnu na ulici.

Dívá se za mnou z okna. Cítím jeho pohled v zádech. Jeho černým očím nic neunikne, ani to, že mě jedna bota tlačí, a tak jdu trochu nakřivo.

Vrátí se teď do ateliéru a začne prohledávat ty stohy pláten, aby zjistil, co jsem hledala a nemohla nalézt? *Milence*. Můj obraz. Muž a žena, navždy mladí a krásní, navždy zamilovaní. Mladý muž se dívá na svou milovanou. Ona odvrací pohled stranou, cudně, zdrženlivě, jako kdyby ještě neřekla své ano. Vnímavý divák to však dokáže poznat z jejího výrazu, tu ochotu a touhu.

Ta žena jsem já. Já, navždy mladá a krásná a milovaná.

V ulici za mými zády prořízne mlhavý ranní vzduch hlasitý jekot klaksonu. Tři dlouhá zatroubení a vzápětí jeho syn Paulo něco křičí směrem nahoru.

„Ahoj, Paulo!“ zamávám na něj. Pohlédne mým směrem a trochu nejistě zamává. Předstírá, že ví, kdo jsem.

„Pojď pro kufry,“ volá na něj dolů jeho otec.

Když jsem Paula potkala poprvé, byl nahý – až na písek, který měl nalepený téměř po celém těle, v ruce kyblíček a lopatku. Byly mu, myslím, dva roky a byl naprosto zaujatý hrou s dětmi Sary Murphyové na malé pláži v Antibes. Jmenovalo se to tam La Garoupe. Byla to plážička malá jako dlaň. Teď už je podstatně větší, aby se na ni mohly vejít zástupy turistů. Sara, elegantní avantgardní královna společenské scény, uprchla na jih poté, co se svou rodinou odjela do Antibes.

Paulo je nyní už dospělý muž, třicátník, vyšší než jeho otec, spíš s hnědými než černými vlasy. Je tak nějak prvoplánově hezký. Chybí mu však Pablovo charisma. Člověk to pozná už z jeho chůze, při které je mírně nakloněný dopředu, jako kdyby ho do zad tlačily silné poryvy větru. Možná se za tím větrem, který ho popohání, skrývá rozvod s manželkou,

jenž má právě za sebou, jak jsem se někde doslechla. Picasové zřejmě nejsou stvoření pro manželství, alespoň ne pro láskyplné či trvalé vztahy. Nejspíš nejsou schopní skloubit všechno dohromady.

Paulo vyjde z domu a vleče dva otcovy těžké kufry, ve tváři má stejně ustaraný výraz jako před třiceti lety, když nesl svůj kyblíček. Je pro mě jednou z připomínek časů dávno minulých, let, která kamsi ulétla jako hejno tažných ptáků, až na to, že na rozdíl od nich se tato léta už nevrátí.

„Holubice se nikam nestěhují,“ řekl mi jednou Pablo, když jsem na jejich účet pronesla nějakou mylnou poznámku. Zůstávají tu celý rok. Jsou to stálice, stejně jako Severka.

Jen párkrát jsem viděla Pabla v nostalgické náladě blížící se dokonce určitému sentimentu, a to když mluvil o holubicích, a holubicemi myslel holuby svého dětství, vrkající, poskakující po španělských náměstích, kam jim s otcem chodili házet drobečky. Pablo byl milované dítě. Vyrůstal obklopený láskou, dítě, které vždycky někdo zvedl, když upadlo, a pohoupal v náručí, když plakalo. Je možné, že odtud pramení jeho síla?

Můj manžel, lékař, si myslí, že vnitřní síla je podmíněna dobrým trávením. Řekla bych, že by s tím Pablo souhlasil. Je velice opatrný na jídlo i na své tělo. Má v úmyslu žít velice dlouho. Pablo a jeho holubi, kteří neodlétají do teplých krajín.

Když skončila válka a Pabla požádali, aby vytvořil litografii pro první světový mírový kongres konaný v roce 1949, dal jim *Holubici míru*. Bílého ptáka na černém pozadí. Jednoduchý, přirozený, lehce zapamatovatelný motiv.

Dnes ji vidíte všude, dokonce i na ruských známkách.

Tento litografický tisk však skrývá tajemství. Picasso nena-maloval holubici, ale – vážně! – holuba, domácího mazlíčka, kterého mu věnoval jeho přítel Matisse. A holub je zároveň

poctou jeho otci, jeho prvnímu učiteli umění. José ho bral na náměstí v Málaze a učil ho kreslit holuby, když byl přibližně ve stejném věku jako Paulo hrající si na pláži s kyblíčkem.

Holub či holubice je Pablovým symbolem míru, ale také jeho samotného.

Tím si můžete být jistí.

Kdybych se za něj vdala, zničil by mě. To bohové dělávají, když jim to lidé dovolí. Ne, je mnohem lepší být manželkou lékaře. Pablo se vrátí do malé vily na jihu, kde na něj bude, nebo nebude čekat Françoise. Pro jeho dobro doufám, že tam čekat bude. Já se vrátím ke svému manželovi, který si patrně ani nevšiml, že jsem byla pryč. On také ví, co to znamená milovat umělce. Umění je všechno. Láska je jen pro zábavu.

DVĚ

New York
Září 1953

ALANA

Mám fotku, vybledlou a potrhanou, na které jsou zachyceny dvě ženy stojící na terase. Černé obepnuté plavky jim sahají dole decentně ke stehnům a nahoře až ke klíčnímu kostem. Vlasy mají ostříhané nakrátko do módního střihu dvacátých let zvaného bob. Ženy zírají zpříma do kamery s náznakem vzdoru.

Za terasou je vidět klidné moře. Dokonce i z této černobílé fotky je patrné, jak se jeho hladina modře třpytí. Plachetnice jsou na zažloutlém papíře navěky zajaté na moři, stejně jako jsou obě ženy navěky proměněné v zažloutlý obraz nadpozemské krásy a mládí. Mezi kamennou terasou a mořem jsou palmy, jejich koruny jsou roztřepené a kmeny zrnité.

Když se budete na fotku dívat dostatečně dlouho, ucítíte žár středomořského slunce.

Na stole vedle mechem porostlého květináče s rozmarýnem leží hromada opuštěných dětských hraček. Gumový míček, tyčky na mikádo, tenké a nebezpečné jako jehlice. Zvířecí napodobeniny, kovově lesklé a malé. Kráva, ovce, nahrubo vyřezaný dřevěný koník, všechny leží na boku, jako kdyby byly vyčerpané po náročné dětské hře.

Stinná místa na fotografii skrývají tajemství.

V pravém dolním rohu je vidět silueta třetí ženy, spíše rozmazaná v pohybu, než aby pózovala. Kamera ji zachytila, aniž by to tušila. Má na sobě šaty se vzorem, nikoliv plavky, vlasy má dlouhé a spletené do copu. Slunce, které stojí přesně za ní, ji osvětluje zezadu, takže není možné pohlédnout jí do tváře. Vzhledem ke skutečnosti, že obrys její hlavy se ztrácí ve světelné gloriolce, může být kýmkoliv a zároveň nikým.

Začněme s mým příběhem tady. Začít přece znamená objevovat. Objevovat to, co bylo ztraceno.

Moje matka. Dívka ve vlaku jedoucím do Francie.

Běžný výjev, hustý dým se sazemi, rytmické skřípání a vrzání kol, jak naráží ocel na ocel, tlumený hovor, vřískot zmučených dětí, šustění novin.

Tato předvídatelná každodennost je výchozím bodem náhody, což je jiné slovo pro *zázrak*.

Sedí sama, odděleně od ostatních cestujících, sama ve stylu typickém pro nebezpečné a tajemné osoby, a tak ostatní nechávají místo vedle ní prázdné. Mladé ženy s dětmi na klíně k ní vysílají kradmé pohledy, všímají si jejich bujných rozčuchaných vlasů, bledých rtů i tváře.

Utekla z domova, aby se připojila ke svému milenci Antonioví. Je to poprvé, co jede sama vlakem, bez doprovodu matky, otce či vychovatelky. Protože Antonio jí nepřišel naproti na nádraží, jak slíbil.

Antonio ji opustil a ona se teď nemůže vrátit domů. Zostudila by je.

Vlak mjí stromy, vesnice, prašné cesty, muže, který se snaží ranami popohnat mulu cestou na tržiště, děti hrající si na břehu potoka, brouzdající se ve studené vodě. Když se vlak blíží k přejezdu, výstražně zahouká, potom zastaví na hranici. Lidé vstávají ze sedaček a protahují se.

Rachot kufrů a kufříků, křik, uličkou procházejí policisté, ověřují totožnost cestujících a jízdenky. Ruce se jí třesou, když jim ukazuje své doklady, ale oni si toho nevšímají. Průvodčí zahvízdá na píšťalku a lokomotiva vypustí několik oblaků páry. Jsou ve Francii. Za oknem začne skrz zeď probleskovat moře, konkrétně Středozemní moře se svým tyrkysovým třpytem. Plachetnice se pohupují v přístavech krásných jak z pohlednice.

Na další zastávce přistoupí žena se slaměným kloboukem ve tvaru pánské buřinky, ozdobeným hedvábnou růží, která jí při pohybu padá přes oči. Má vysoké podpatky a nese proutěný nákupní košík. Z košíku se linou dráždivě povědomé vůně: chléb, šunka, pomeranče. Cinkání lahví. Prchající dívka, která v posledních třech a půl hodinách všechny ostatní ignorovala, vzhledne.

Tohle je koneckonců začátek – a začátek si žádá změnu.

„Můžu?“ zeptá se nově příchozí a pohlédne na prázdné místo vedle ní. Aniž by čekala na odpověď, usadí se, košík položí na zem, přehodí si nohu přes nohu a zapálí si cigaretu. Po chvíli jednu nabídne dívce, která ji přijme. Jak jedna hloupá hedvábná růže na klobouku může změnit život k lepšímu?

„Z daleka?“ zeptá se nová cestující.

„Ani ne,“ odpoví dívka. Vzápětí se otočí zpátky k oknu a upřeně se zahledí na ubíhající krajinu.

Druhá žena vytáhne z košíku noviny a rozloží je před sebou. Předstírá, že si nevšimla toho, jak dívka naproti viditelně zbledla. Na přední straně novin je fotografie Černých košil pochodujících v Římě.

„Prý vysuší bažiny, slibuje tenhle chlap, ten Mussolini,“ prohodí žena spíš k sobě než ke komukoliv jinému. Potom si povzdechne a zavrtí hlavou. Po této poznámce pokračují v tichu až do další stanice.

„Vystupuju,“ oznámí žena, složí noviny a začne se zvedat. Vzápětí zaváhá, jako by o něčem přemýšlela. „Podívej, vidím,

že máš problémy. Vezmi si tohle. Je tam moje adresa, pokud bys potřebovala nějakou blízkou duši. Svět si žádá dobré skutky," dodá potichu. Položí vizitku na sedadlo vedle dívky se zarudlýma očima.

„Hodně štěstí.“ Žena se zvedne, přehodí si kabelku přes rameno a vyjde ze dveří. Zmizí v páře čekajícího vlaku, zatímco dívka za ní hledí s vizitkou v ruce.

Jak vidíte, na začátku mohou být útěky někam, stejně jako útěky odněkud.

Na poslední chvíli, těsně předtím, než průvodčí s bouchnutím zavře dveře a mávne k odjezdu, vyskočí dívka z vlaku na perón.

Toto je příběh, který mi vyprávěla moje matka Marti. O tom, jak utekla z domova. Jenže příběhy jsou výplody naší fantazie, obzvlášť příběhy, které matky vyprávějí dcerám. Moje tmavovlasá matka, která vyslovovala s až přehnanou pečlivostí a vždy se ve svém cizím přízvuku snažila potlačit znělé „r“.

To je všechno, co o matčině životě, který se odehrál přede mnou, vím. A i toto jsem z ní vydolovala jen díky své dětské zvědavosti a umíněnosti. Než se dala dohromady s mým otcem, měla za sebou rozchod s přítelem a nepříliš vydařený útek z domova. A taky setkání s neznámou ženou, která jí prokázala laskavost. Po mně už žádné podobné riskantní kroky nenásledovaly. Nikdy.

„Ty můj milovaný lumpíku,“ říkávala mi a chovala mě v náručí dokonce i v době, kdy už jsem byla v pubertě a zvedala oči v sloup. „I život bych za tebe klidně dala, jen abych tě ochránila.“

Většina matek má podobné názory a vnímají to stejně. Ale která z nich by něco takového vyslovila nahlas? Existuje snad něco děsivějšího, co by se dalo říct malému dítěti?

Vyprávění matčina příběhu mě vždycky uklidňovalo, připadala jsem si pevně spjatá s realitou tohoto světa. Ale tentokrát to nefungovalo. Volant mě studil na čele. Obklopovala mě vůně vlhkých zelených trávníků a polí. Noc byla inkoustově černá a já seděla sama v autě zaparkovaném na kraji silnice.

A tak jsem si v duchu přeříkala další historku, která na mě obvykle působí jako uzemňující kotva. Jednalo se o jednu z mých nejčasnějších vzpomínek. Žhavé slunce, jemně zrnitý písek, šumící oceán a příjemně štiplavá vůně, o které jsem se až později dozvěděla, že ji vydává tymián. Jsem tak malá, že mě moje maminka dokáže zvednout a posadit si mě na kolena. Jsem šťastná, jak umí být jen malé děti, když ještě mají jednoduše uspokojitelné potřeby. Máma mě objímá, vzduch je teplý, jako když se člověk ponoří do horké vany, nebe modré. Ten okamžik je intenzivně krásný a dokonalý.

Jenže teď jsem dočista ztracená, a to ve všech směrech. Vzpomínky ani historky mi nepomáhají.

„Dělej něco,“ přikázala jsem si a sklonila se k přihrádce, abych se podívala po mapě. Začínal podzim, období, které vždycky vyvolává pocit, že něco končí, a teď opravdu něco skončilo. Moje matka před pár měsíci zemřela a nechala mě tu otupělou vůči všemu kromě smutku.

Vedle toho, že se utápím v zármutku, mám ještě problémy s placením účtů a William, můj snoubenec, se čím dál neúprosněji domáhá toho, abych stanovila datum svatby. Už mi docházejí výmluvy, proč je těžké vybrat si ten pravý den a koupit si svatební šaty. Jenže já si nedovedu představit, jak kráčím k oltáři a odříkávám slib věčné lásky bez přítomnosti mámy, která by mě povzbudila svým jedinečným úsměvem a jejíž rty by neslyšně vyslovovaly: „Miluju tě.“

Můj smutek se však neomezoval jen na osobní rovinu. Celou zemi zachvátila rudá panika a pravice začala pronásledovat komunisty a jejich příznivce. FBI sledovala Alberta

Einsteina, protože se připojil k americké kampani proti lynčování. Orson Welles, Charlie Chaplin a Martin Luther King Jr. byli výborem zařazeni na černou listinu. V souladu s těmi to kroky se upevňovala moc senátora McCarthyho a v zemi rostl panický strach z jakéhokoliv náznaku komunismu.

Výbor pro neamerickou činnost senátora McCarthyho se nestaral o takovou nicku, jako jsem byla já, ale i tak jsem měla obavy. Společně s několika přáteli jsme mohli být považováni za sympatizanty komunismu, protože jsme se účastnili demonstrace a pochodu za práva pracujících. Za zrušení rasové segregace. A za světový mír.

Vypadalo to, že můj bývalý profesor, pan Grippi, zřejmě kvůli Výboru pro neamerickou činnost přijde o práci na Kolumbijské univerzitě. Profesor Grippi byl světově uznávaný historik umění, autor šesti odborných publikací, hostující řečník na konferencích v Oslu, Pekingu či Miláně. Ve svých přednáškách z historie umění se však dotýkal i sociálních dějin, hovořil o roli chudoby a bojů dělnické třídy v umění impresionistů. Teď je jeho působení na škole v ohrožení, několik jeho knih bylo zakázáno, a kvůli jejich socialistickému pojetí pokroku dokonce spáleno.

Když organizoval demonstraci před restaurací na Páté Avenue, kde odmítali obsluhovat černochoy a Hispánce, připojila jsem se k němu.

Matka tenkrát ještě žila. Byla na mě hrdá a zároveň o mě měla strach. „Pokud se na té demonstraci objeví policie, okamžitě uteč,“ nabádala mě. „Rozumíš? Dáš na sebe pozor?“

Policie přišla. A taky fotografové. Člověk, který pochodoval vedle mě, dostal ránu do obličeje a já jsem mu ještě stihla ovázat krvácející hlavu šátkem, než jsem objevila postranní vchod do obchodního domu a vytratila se. Třásla jsem se strachem a vzteky tak silně, že jsem téměř nedokázala vzít za kliku. Když jsem probíhala kolem parfumerie, mladá prodavačka na mě pohlédla a kývla směrem k výtahu. Zbytek

odpoledne jsem strávila v čajovně a snažila se zbavit se třesu v rukou. Ještě nikdy předtím jsem neviděla člověka zbitého policistou.

Jak jsem tak seděla v autě a snažila se ze sebe setřást tíhu dnešního dne, uvědomila jsem si, že ani s Výborem pro neamerickou činnost ani se svým snoubencem nic nenadělám. Zato bych měla něco udělat se svými skomírajícími vyhlídkami na pořádnou práci a s rychle se tenčícím bankovním kontem.

Nejvyšší čas vytáhnout mapu. Jenže mapy fungují jen v případě, kdy člověk ví, kde je.

Můj plán byl úžasně jednoduchý – sbalit si tašku, zkontrolovat, že všechny spotřebiče v bytě na Pearl Street jsou vypnuté, vydat se matčíným volkswagenem po dálnici podél řeky a sjet z ní na výjezdu doporučeném v průvodci Michelin. Dojet do Sneden's Landingu, malé vesničky u Palisades, a tam vyhledat dům Sary Murphycové. Sary, která bývala Picassovou přítelkyní.

Té zaklepat na dveře a požádat ji o rozhovor. Tou dobou bude už po večeři, a pokud Sara patří mezi typické představitele takzvané ztracené generace, jak jim říká Gertrude Steinová, bude mít v sobě už několik koktejlů, trochu vína a možná i odpolední sklenku likéru. Mohla by být ve velkorysé a hovorné náladě. Pokud rozhovor potrvá tak dlouho, jak doufám, to znamená několik hodin, zůstanu v nějakém místním útulném hotýlku a ráno zamířím zpátky na Manhattan.

Když všechno vyjde, vrátím se do New Yorku s dostatkem materiálu na článek, který mi otevře dveře k dalším zakázkám. A v tom nejlepším případě by mi mohl pomoci i ke stálému místu na plný úvazek, jak jsem tajně doufala.

Jenže poté, co jsem půl hodiny jezdila v kruhu po temných silnicích a postranních uličkách, jsem musela přiznat, že jsem se dočista ztratila, a proto jsem teď stála u krajnice.

Kolem mě projížděly nákladáky takovou rychlostí, až se matčino autíčko celé otrásalo. Tedy už ne matčino, ale moje, i když jsem v něm ještě teď pořád nacházela její stopy. Sponky pod sedadlem, krajkový kapesník v přihrádce. Každý takový nález je jak bodnutí nožem do břicha, tak strašně mi chybí.

Pablo Picasso byl její oblíbený umělec, byl pro ni kritériem toho, co je a není umění. Zdi v mém dětském pokojíčku byly zaplněné reprodukcemi jeho obrazů. Ruka s květinou. Obličeje, které měly zpřeházené oči i nosy. Cirkusové postavy. Kytary a býčí zápasy. Ostatní děti měly doma Pepka Námořníka a Mickey Mouse, já měla Picassa.

V našem bytě byl Picasso uctíván téměř jako bůh, anebo minimálně jako jeden z největších velikánů, nejvýznamnějších umělců, jací kdy žili, a to ve všech jeho rozličných tvůrčích obdobích – ať už to byl raný kubismus, modré období, růžové či neoklasicistní vyznačující se monumentálními postavami, ženami s klidným výrazem ve tváři, které se nikdy nedívaly na malíře, a tedy ani na diváka. Reprodukce jeho obrazů jsme měly po celém bytě.

„Tady je příliš mnoho historie, příliš mnoho minulosti,“ pošeptala mi matka, když jsme jednou vešly v Metropolitaném muzeu umění do sálu s renesančními obrazy. „Pojď raději do dvacátého století, kam patříme,“ pronesla a táhla mě za ruku pryč. Malé dítě, které by svou matku následovalo kamkoliv. Vyšly jsme zpátky na ulici a vydaly se dolů na Východní Padesátou sedmou ulici do galerie Paula Rosenberga. Trávily jsme tam s matkou spoustu času a obdivovaly díla Matisse, Braqua a Picassa. Znali nás tam už jménem a nosili matce šálky s kávou, zatímco jsme usazené na lavicích obdivovaly díla, která jsme si nikdy nemohly dovolit.

Matka mě přivedla k Picassovi a Picassovo umění mě dovedlo k Davidu Reedovi, šéfredaktorovi časopisu *Art Now*. Jak mi na firemní koktejlové recepci prozradili někteří ze šťastnějších autorů, všichni ti nadějní mladí muži, čerství absolventi z Yaleu, Harvardu nebo Cornellu, David Reed mě mezi své spolupracovníky příliš nechtěl. „Redakční rada ho donutila,“ sdělili mi. „Prozrad nám, nebyla jsi náhodou královna školního plesu? Nepotkali jsme se na slavnostech jara v devětačtyřicátém?“ vyptávali se vzápětí. Nikoho ani nenapadlo zeptat se mě na téma diplomové práce a někteří za celý večer neodtrhli oči od mého výstříhu.

Na té recepci jsem byla středem pozornosti. Ale jakmile se hovor stočil k práci, začali mě ignorovat. Očekávalo se ode mě, že budu doma, starat se o děti a vařit večeře. Anebo že budu nanejvýš mezi písáčkami, kam ostatně patřím. Válka skončila a muži, kteří se z ní vrátili, byli konečně doma, takže ženy už zdaleka nebyly v zaměstnáních tak vítány jako během ní. Válečnou ikonu, Nýtovačku Rosie, přesunuli z továrny do rodičovského sdružení.

„Vážně chcete, abych psala o Picassovi?“ zanaříkala jsem, když mi David Reed konečně zadal nějaký úkol. „Znám přinejmenším tři další lidi, kteří o tom chlápku zrovna teď píšou články.“

„V tom případě budete muset přijít s něčím neutřelým, co ve svých člancích mít nebudou,“ pronesl a při tom si na stole přerovnával papíry, aby mi ukázal, jak je zaneprázdněný.

„Myslím, že bychom měli místo Picassa vydat článek o Irène Lagutové.“

„O kom?“ zeptal se Reed, vzhledl a vyndal si dýmku z úst, aby mohl nasadit ještě udivenější výraz.

„O Lagutové. Francouzské malířce. Vystavovala se surrealisty. A blízce se přátelila s Apollinaiem i Picassem. Její dílo je velice avantgardní a ovlivnilo spoustu lidí. Viděla jsem pár jejích obrazů loni v Národní galerii.“

„Nikdy jsem o ní neslyšel. Ženská. Řekl bych, že jako umělkyně spíš nevýznamná. Myslel jsem si, že Picasso byl předmětem vaší diplomové práce.“ Škrtnul zápalkou, aby v té páchnoucí, otravné dýmce oživil oheň.

„To je sice pravda, ale teď se zajímám i o jiné tvůrce.“ Pravda byla taková, že přílišné přemýšlení o Picassovi jitřilo můj i tak bolestný stesk po matce.

A samozřejmě tu byla ještě jedna skutečnost. Picasso byl ve Francii. A já v New Yorku a bez peněz.

„Žádná Lagutová. Picasso. Berte, nebo nechte být,“ prohlásil nakonec neoblomně.

„Tak tedy Picasso, když to musí být.“ Bála jsem se, že další příležitost bych nedostala. „Vydaje hradíte?“ vzpomněla jsem si ještě. „Mám na mysli cestovní náklady.“

Reed se ušklíbl. „Novinářům na volné noze? Samozřejmě, že ne.“

„Jak mám tedy...?“ Zbytek otázky jsem spolkla, protože odpověď mi byla předem jasná. Reed si přál, abych úkol nesplnila. Nechtěl mezi redaktory svého časopisu žádnou ženu, nechtěl narušit svůj pánský klub.

Usmál se na mě přes stůl. Nebyl to však přátelský úsměv. Spíš se podobal úsměvu kočky chystající se slupnout kanára.

To se stalo před dvěma týdny a od té doby jsem trávila veškeré volné chvíle pátráním, čtením a pokusy najít cestu ke splnění tohoto nemožného úkolu. Každé přečtené slovo, každá poznámka, kterou jsem si udělala, ve mně vyvolávaly vzpomínky na matku, na trýznivou realitu její smrti.

Rozhodla jsem se zaměřit se ve svém článku na dva Picassovy obrazy: *Milence*, kteří vznikli na začátku dvacátých let na jihu Francie, a na jeho mistrovské dílo *Guernicu*, která spatřila světlo světa v průběhu dalšího desetiletí. *Milenci* jsou osobní a poetičtí, zatímco *Guernica* je hrůzostrašným

svědectvím o válce. Vytvořil ji v roce 1937 po vybombardování stejnojmenného baskického městečka patnáct let po vzniku *Milenců*. *Guernica* je obrazem plným násilí, svědectvím plánovaného a úmyslného vyvraždění civilního obyvatelstva během španělské občanské války a zároveň je zlou předtuchou větší války, která měla do Evropy teprve přijít – mezi Anglií, Francií, Spojenými státy a Německem, Itálií a Japonskem.

Když tato monumentální nástěnná malba putovala poprvé v roce 1939 do Spojených států, bylo mi patnáct a matka mě vzala do galerie Valentine na Padesáté sedmé ulici, abych se na ni také podívala. Galerie byla přecpaná lidmi a my jsme hodiny stály v rohu a snažily se dostat blíž. Musely jsme počkat téměř do zavírací hodiny a potom jsme se prošly po celé její délce, dobrých šest metrů, pomalým krokem, jakým matka v postní době před Velikonocemi chodívala mezi zastaveními křížové cesty. Plakala, stejně jako většina návštěvníků. To se stalo, to se stále dělo ve Španělsku, kde Francova armáda vraždila lidi, kde válka, o které jsme doufaly, že k ní nedojde, už začala.

„Sara. Vdaná za Geralda Murphyho,“ vyhrkla jsem na svou přítelkyni Helen, když jsme seděly nad koktejly v našem oblíbeném baru na Západní Čtrnácté ulici. „Bohatá dívka z Long Islandu. Dokonce byla představena panovníkovi na královském dvoře v Londýně, dům na pobřeží, jízda na ponících, tenis. Jak se však zdá, zároveň to byla dívka svobodného ducha, anebo se k němu záhy propracovala. Především však Picassova přítelkyně. Pokud mi je známo, Picasso ji maloval hned několikrát. Například *Žena sedící v křesle* je vyobrazením Sary. Její manžel ji taky maloval, když ještě žili ve Francii. Měli tři děti, ale přežilo jen jedno, dcera. Dva synové jim zemřeli.“

Na všední den bylo v baru poměrně rušno. Seděly jsme s Helen u dřevěného barového pultu tak natěsno, abychom

do sebe nenarážely lokty a zároveň nevytlévaly drinky ostatním hostům.

„To je smutné,“ poznamenala Helen a z krabičky schované v kabelce vytáhla cigaretu. „Jak ses o ní dozvěděla?“

„Matka měla v jedné knize uložené nějaké novinové výstřižky, bylo v nich mimo jiné, jak Gerald se Sarou prodávají svou vilu v jižní Francii, i pár zmínek o Murphyových a jejich bohatém společenském životě, jejich přátelství s Colem Porterem a Scottem a Zeldou Fitzgeraldovými... a s Pablem Picassem.“

Kromě toho jsem objevila i několik nezaplacených složenek, dopisy, na které máma nestihla odpovědět, a vzkaz od domovního správce, že mají v plánu vymalovat chodbu. Ten den mě takových momentů, jež mě konfrontovaly s realitou její smrti, potkalo víc a já jsem zbytek večera proplakala. Připadalo mi, že jí slídím ve věcech, než mi došlo, že teď jsou to moje věci. Moje složeny. Moje dopisy, na které je potřeba zareagovat. Můj úkol domluvit se se správcem na termínu malování.

„Kdyby se mi podařilo Murphyovy najít, mohla bych od nich získat nové informace pro svůj článek o Picassovi. Dáme ještě jedno kolo?“

„Proč ne? Kdo by potřeboval zítra jíst?“ Helen mávla prázdnou sklenkou od martini na barmana a ten hned zamířil k našemu konci barového pultu.

„Gerald má za sebou jen krátkou uměleckou kariéru, v podstatě udělal jen pár věcí ve dvacátých letech v Paříži,“ pokračovala jsem dál a snažila se při tom překřičet hluk v lokále. „Nic velkého, ale stejně jako jeho žena se s každým znal. Teď navíc bydlí v New Jersey.“

Byly jsme s Helen dvě pracující dívky, které škudlí každou penci, aby si mohly koupit punčocháče a rtěnky, a čekají, až konečně prorazí. Věděly jsme přitom, že pro ostatní budeme pořád holky a že můžeme na svou příležitost čekat

i řadu let, než se proměníme v zapšklé postarší ženské, aniž bychom se nějaké šance dočkaly. A vzhledem ke skutečnosti, že nám bylo téměř třicet, se ta pomyslná hranice nebezpečně blížila.

Helen si se mnou připila svým martini. „Nemůžu se dočkat, jak se bude Reed tvářit, až mu tohle přineseš.“

„Já taky. Ale ze všeho nejdřív se mi musí podařit přesvědčit Murphyovy, aby se mnou vůbec mluvili.“

A byl tu ještě jeden problém. Popel mé matky, v urně na knihovně, který čekal na rozptýlení. Až na to, že mi matka nikdy neřekla, kde by chtěla být rozptýlena. Další z mnoha jejích tajemství. A taky William. Dychtivý se oženit, znavený dlouhým čekáním a tím, jak svatbu stále odkládám.

„Bude skvělé vypadnout na den nebo dva z New Yorku,“ poznamenala jsem. „Kdyby kdokoliv volal a sháněl se po mně, až pojedu za Sarou, řekni mu, že nevíš, kde jsem, Helen, rozumíš?“

„I Williamovi?“

„I Williamovi.“

„Jestli se tvoje příjmení objeví na McCarthyho seznamu, je nejvyšší čas se vdát a změnit si ho,“ poznamenala Helen.

„Možná.“ Dopily jsme martini a oblékly jsme si kabáty.

„Víš, že je komunista? Už celá léta,“ pronesla jsem potíchu.

„Kdo?“

„Picasso přece.“

David Reed mě poslal do předem prohrané bitvy, říkala jsem si v duchu, když jsem seděla potmě v autě na hranici Palisades Road. Věděl, že je téměř nemožné vypátrat něco nového o tak slavném umělci, jako je Picasso, obzvlášť když ho nemůžu vyzpovídat osobně. David Reed nechtěl, aby celkový obraz jeho časopisu narušovalo ženské jméno. Celých následujících pět minut jsem strávila fantazírováním

o své pomstě, o spoustě dalších článků, Pulitzerově ceně, o tom, jak mi správní rada nabízí pozici šéfredaktorky v jeho časopise. Jak vyhazuje Reeda.

Tumáš, Reede!

Provoz postupně slábl. Už bylo skoro osm a já jsem začala rozpoznávat nejrůznější noční zvuky, od těch jemných až po silnější, jako je houkání sovy. A taky podivné úpění větru, který se proháněl kolem Palisád nad řekou Hudson. Zářivá barva podzimního listí získala v soumraku zrzavě šedivý nádech, avšak tma, která se kolem mne snesla, všechny barvy smazala.

Na to, abych zaklepala na dveře Sary Murphyové, bylo příliš pozdě, i kdyby se mi je nakonec podařilo najít. Radši pojedu, rozhodla jsem se. Nejsem blázen, abych spala v autě na kraji silnice.